

MUISTIO YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN VAIKUTUKSESTA TILASTOINNIN KANSALLISEEN SÄÄNTELYYN

1 Johdanto

Yleinen tietosuoja-asetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta, jäljempänä "tietosuoja-asetus") sisältää useita tilastollisten tarkoitusten kannalta tärkeitä kohtia.

Tässä muistiossa tarkastellaan tilastointia koskevaa kansallista yleissääntelyä sekä tarkastellaan tietosuoja-asetuksen jäsenvaltioille tarjoamaa kansallista liikkumavaraa näiltä osin.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Perustuslaki

Julkisuutta ja yksityisyyttä koskevat säännökset sisältyvät perustuslain (731/1999) perusoikeuksia koskevaan 2 lukuun. Perustuslain yksityiselämän suojaa koskevan 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Säännöksen mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Lisäksi perustuslain 16 §:n 3 momentin mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu.

2.1.2 Henkilötietolaki

Henkilötietolain (823/1999) 2 §:ssä säädetään sen soveltamisalasta. Kyseisen pykälän 1 momentin mukaan henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava, mitä henkilötietolaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Pykälän 2 momentin mukaan henkilötietolakia sovelletaan henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn. Myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia silloin, kun henkilö-

tiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa. Näin ollen käsiteltäessä henkilötietoja tilastollisia tarkoituksia varten, tulevat henkilötietolain säännökset sovellettavaksi, jollei erityislainsäädännössä toisin säädetä.¹

Henkilötietolaki sisältää myös useita säännöksiä, jotka liittyvät nimenomaisesti henkilötietojen käsittelyyn tilastointitarkoituksissa.

Henkilötietolain 7 §:ssä säädetään käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Lainkohdan mukaan henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteensopimaton henkilötietolain 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Myöhempää henkilötietojen käsittelyä historiallista tutkimusta taikka tieteellistä tai tilastotarkoitusta varten ei kuitenkaan pidetä yhteensopimattomana alkuperäisten käsittelyn tarkoitusten kanssa.

Henkilötietolain 3 luvussa säädetään arkaluonteisista henkilötiedoista ja henkilötunnuksesta. Henkilötietolain 11 §:n mukaan arkaluonteisten henkilötietojen käsittely on kielletty. Henkilötietolain 12 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan edellä mainittu arkaluonteisten henkilötietojen käsittelykielto ei kuitenkaan estä tietojen käsittelyä historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten. Henkilötietolain 13 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan henkilötunnusta saa käsitellä historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten. Henkilötietolain esitöissä todetaan, että historiallisessa ja tieteellisessä tutkimuksessa sekä tilastoinnissa rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on yleensä välttämätöntä ainakin henkilörekistereitä yhdistettäessä.²

Henkilötietolain 4 luvussa säädetään henkilötietojen käsittelystä erityisiä tarkoituksia varten. Lain 15 §:n mukaan tilastotarkoituksia varten saa henkilötietoja käsitellä muilla kuin 8 §:n 1 momentissa säädettyillä perusteilla, jos:

- 1) tilastoa ei voida tuottaa tai sen tarkoituksena olevaa tiedontarvetta toteuttaa ilman henkilötietojen käsittelyä;
- 2) tilaston tuottaminen kuuluu rekisterinpitäjän toimialaan; sekä
- 3) tilastorekisteriä käytetään vain tilastollisiin tarkoituksiin eikä siitä luovuteta tietoja siten, että tietty henkilö on niistä tunnistettavissa, ellei tietoja luovuteta julkista tilastoa varten.

Henkilötietodirektiivi 95/46/EY edellyttää, että huolehditaan riittävästä suojaustoimista silloin kun tietoja käsitellään myöhempää käsittelyä histo-

---

¹ Henkilötietolaki tulee kuitenkin yleensä yleislakina täydennettävästi sovellettavaksi mahdollisen erityislainsäädännön rinnalla.

² HE 96/1998.

riallista tutkimusta taikka tieteellistä tai tilastotarkoitusta varten. Näiden katsottiin voivan toteutua lain 4 luvun säännöksillä.³

Kaikkien pykälässä mainittujen edellytysten on täyttyvä yhtä aikaa, jotta henkilötietoja voidaan sen nojalla käsitellä tilastotarkoituksia varten. Pykälän 1 kohdan mukaan edellytyksenä henkilötietojen käsittelylle tilastotarkoituksia varten olisi, ettei tilastoa voida tuottaa tai sen tarkoituksena olevaa tiedontarvetta toteuttaa ilman henkilötiedon käsittelyä. Henkilötietoja ei siis tulisi käsitellä, jos tilaston laatiminen on muutoinkin mahdollista.

Henkilötietolain 27 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan lain 26 §:ssä tarkoitettua tarkastusoikeutta ei ole, jos rekisterissä olevia henkilötietoja käytetään yksinomaan historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten. Jos kuitenkin vain osa rekisteröityä koskevista tiedoista on sellaisia, että ne jäisivät 27 §:n 1 momentin mukaan tarkastusoikeuden ulkopuolelle, rekisteröidyllä on oikeus saada tietää muut hänestä talletetut tiedot.

Henkilötietojen käsittely tilastollisia tarkoituksia varten edellyttää henkilötietolaista ilmenevää käsittelyperustetta. Käsittelyn yleisistä edellytyksistä (eli silloin kun kyse on ns. tavanomaisista, ei-arkaluonteisista henkilötiedoista) säädetään henkilötietolain 8 §:ssä. Henkilötietojen käsittely tilastotarkoituksissa voi perustua esimerkiksi kyseisen pykälän 1 momentin 1 (rekisteröidyn suostumus) tai 4 (käsittelystä säädetään laissa tai käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta) kohtaan. Lisäksi henkilötietojen käsittely tilastollisia tarkoituksia varten voi perustua henkilötietolain 15 §:ään.

Näiden edellytysten lisäksi on aina otettava huomioon henkilötietolain sisältämät henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset periaatteet.

2.1.3 Julkisuuslaki

Viranomaisten henkilörekistereistä henkilötietoja tilastointitarkoituksiin luovutettaessa tulee ottaa huomioon myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999, jäljempänä ”julkisuuslaki”) mahdollisen erityislainsäädännön ohella. Julkisuuslaissa säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista sekä viranomaisessa toimivan vaitiolovelvollisuudesta, asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista samoin kuin viranomaisten velvollisuuksista julkisuuslain tarkoituksen toteuttamiseksi.

---

³ HE 96/1998.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 16 kohdan mukaan tilastoviranomaiselle tilastojen laatimista varten annetut asiakirjat samoin kuin asiakirjat, jotka on vapaaehtoisesti annettu viranomaiselle tutkimusta tai tilastointia varten, ovat salassa pidettäviä, jollei erikseen toisin säädetä.

Lain 28 §:ssä säädetään viranomaisen luvasta salassa pidettävän asiakirjan saamiseen. Viranomainen voi, jollei lailla toisin säädetä, antaa yksittäistapauksessa luvan tietojen saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan muun muassa tilastointia varten, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Lupaa harkittaessa on huolehdittava siitä, että tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan.

Jos asiakirjaan sisältyvät tiedot on annettu viranomaiselle sen suostumuksella, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, lupaa ei saa antaa vastoin suostumuksessa tiedon käytölle ja luovutukselle asetettuja ehtoja. Jos lupa tarvitaan usean saman ministeriön alaisen viranomaisen asiakirjasta, luvasta päättää ministeriö asianomaisia viranomaisia tarvittaessa kuultuaan. Tällainen lupa voidaan antaa määrääjäksi, ja siihen on liitettävä yleisen ja yksityisen edun suojaamiseksi tarpeelliset määräykset. Lupa voidaan peruuttaa, milloin siihen harkitaan olevan syytä.

2.1.4 Tilastolaki

Tilastolaissa (280/2004) säädetään valtion viranomaisten tilastojen laatimisessa sovellettavista tiedonkeruusta sekä tilastojen suunnittelua ja laadintaa koskevista menettelytavoista ja periaatteista. Tietojen keräämiseen, luovuttamiseen, suojaamiseen ja muuhun käsittelyyn tilastoja laadittaessa sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja henkilötietolaissa (523/1999) säädetään, jollei laissa toisin säädetä.

Valtion tilastotoimen tehtävänä on lain 2 §:n 1 momentin mukaan huolehtia yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimisesta yleistä käyttöä varten. Tilastolaissa tarkoitetaan tilastoviranomaisella Tilastokeskusta valtion tilastotoimen yleisviranomaisena sekä Luonnonvarakeskusta, Tullia sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitosta niiden hoitaessa laissa säädettyjä tilastojen laadintaan liittyviä tehtäviä. Tilastoja laativalla muulla viranomaisella taas tarkoitetaan valtion viranomaista, joka laatii toimialaansa koskevia tilastoja hallussaan olevista, muihin tarkoituksiin kerätyistä tiedoista taikka vapaaehtoisuuden perusteella tilastotarkoitukseen kerätyistä tiedoista.

Tilastoviranomaiset ja tilastoja laativat muut viranomaiset ovat ammatillisesti riippumattomia hoitaessaan tilastojen kehittämiseen, tuottamiseen ja jakeluun välittömästi liittyviä tehtäviä. Näiden viranomaisten on

toimittava puolueettomasti, objektiivisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti sekä huolehdittava tilastosalaisuuden suojaamisesta.

Tilastolain tarkoituksena on sen 3 §:n mukaan yhteiskunnallista päätöksentekoa ja suunnittelua varten tarvittavan luotettavan tilastotiedon saannin varmistamiseksi sekä kansainväliseen tilastoyhteistyöhön liittyvien velvoitteiden toteuttamiseksi yhtenäistää ja tehostaa tietojen keruussa, käsittelyssä, käytössä, luovuttamisessa ja säilyttämisessä sovellettavia periaatteita ja menettelytapoja, edistää hyvän tilastotavan noudattamista valtion tilastotoimessa sekä varmistaa, että niiden oikeudet toteutuvat, jotka luovuttavat tietoja tilastointia varten tai joita tiedot koskevat. Lain tarkoituksena on myös edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttöä tieteellisissä tutkimuksissa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä.

Tietojen antaminen tilastojen laatimista varten on tiedonantajille vapaaehtoista, jollei tiedonantovelvollisuudesta ole laissa säädetty. Hankittaessa tietoja tilastojen laatimista varten tulee ensi sijassa käyttää hyväksi julkishallinnon tehtävien hoitamisessa kertyneitä sekä elinkeino- ja ammatinharjoittajien, yhteisöjen ja säätiöiden tavanomaisen toiminnan seurauksena syntyneitä tietoja. Tiedot on kerättävä taloudellisesti ja niin, että siitä aiheutuu tiedonantajille mahdollisimman vähän haittaa ja kustannuksia. Tilastoja laativan viranomaisen on huolehdittava siitä, että tiedonantajilta pyydetään vain tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot.

Tiedot tulee kerätä ja tallettaa ilman tunnistetietoja aina, kun se tilastojen laatimisen kannalta on mahdollista. Tunnistetietoja voidaan kerätä ja tallettaa ainoastaan silloin, kun se on välttämätöntä tietoaineistojen yhdistämiseksi tai kun se on muutoin välttämätöntä yhteiskuntaolojen kehityspiirteitä kuvaavien luotettavien ja vertailukelpoisten tilastojen tuottamiseksi.

Ennen kuin tilastoviranomainen päättää tiedonantovelvollisuuden perusteella kerättävistä tiedoista, sen on neuvoteltava tiedonantajien tai heidän edustajiensa kanssa. Neuvottelussa käsiteltäviä kysymyksiä ovat:

- 1) kerättävät tiedot ja niiden käyttötarkoitus;
- 2) keräämisessä noudatettavat määräajat ja menettelytavat;
- 3) kerättävien tietojen säilytysajat ja niiden suojaamisessa noudatettavat säännökset ja menettelytavat;
- 4) eri osapuolille tiedonkeruusta aiheutuvat kustannukset sekä palaute-tieto ja sen antamistavat.

Neuvottelu on järjestettävä myös silloin, kun yhden tai useamman edellä tarkoitetun kysymyksen suhteen suunnitellaan muutoksia tai kun tiedonantajien edustaja sitä pyytää.

Tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja yhdistettäessä, säilytettäessä, hävitettäessä ja muutoin käsiteltäessä on huolehdittava siitä, ettei kenenkään yksityiselämän tai henkilötietojen suoja taikka liike- tai ammattisalaisuus vaarannu. Tietoja on käsiteltävä hyvää tilastotapaa noudattaen ja tilastoalalla yleensä sovellettavien kansainvälisten suositusten ja menettelytapojen mukaisesti. Tilastoja laativan viranomaisen on huolehdittava siitä, että tiedot on tilastotuotannon kaikissa vaiheissa asianmukaisesti suojattu siten kuin erikseen säädetään.

Tilastoviranomainen ja tilastoja laativa muu viranomainen saa säilyttää tilastotarkoituksiin keräämänsä tiedot niin kauan kuin se on tämän tilastolain tarkoituksen toteuttamisen kannalta välttämätöntä, jollei tietojen säilyttämisestä säädetä toisin. Tämän jälkeen tiedot on hävitettävä yhden vuoden kuluessa, jollei Arkistolaitos arkistolain (831/1994) nojalla määrää tietoja säilytettäväksi pysyvästi. Tietojen säilyttämisen välttämättömyden arvioinnissa on otettava huomioon, mitä henkilötietolain 12 §:n 2 momentissa säädetään. Kyseisessä henkilötietolain momentissa säädetään, että arkaluonteiset tiedot on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole henkilötietolain 12 §:n 1 momentissa mainittua perustetta. Edelleen kyseisen momentin mukaan perustetta ja käsittelyn tarvetta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jollei laista tai mahdollisesta tietosuojalautakunnan luvasta muuta johdu.

Tilastojen on oltava mahdollisimman luotettavia ja niiden on annettava oikea kuva yhteiskuntaoloista ja niiden kehityksestä. Tilastot tulee laatia muun ohella siten, etteivät niistä ole suoraan tai välillisesti tunnistettavissa ne, joita tilastot koskevat, ellei tunnistamista koskeva tieto ole tämän lain mukaan julkinen.

Tietojen, jotka on annettu tilastotarkoituksia varten, julkisuudesta ja sallassapidosta sekä tietoja koskevasta vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Mainitun lain 24 §:n 1 momentin 16 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta tilastoja laativan viranomaisen hallussa oleviin valtion ja kunnallista viranomaista, sen toimintaa ja tehtäviä sekä julkisten palvelujen tuottamista kuvaaviin tietoihin eikä tämän lain 18 §:ssä tarkoitettuja yrityksiä ja yhteisöjä koskeviin tietoihin.

Tilastoja laativan viranomaisen hallussa olevaan tilastotarkoituksia varten saatuun asiakirjaan ei sovelleta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 ja 12 §:ssä säädettyä oikeutta saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta. Riippumatta siitä, mitä viranomaisten velvolli-

suudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muulla lailla säädetään, tilastoviranomaisen tilastotarkoituksiin saamia tietoja voidaan luovuttaa ulkopuolisille vain tilastolaissa tai muussa erityisesti valtion tilastointia koskevassa laissa säädetyin perustein taikka sen nimenomaisella suostumuksella, jota tiedot koskevat. Näitä tietoja ei saa luovuttaa käytettäväksi tutkinnassa, valvonnassa, oikeudenkäynnissä, hallinnollisessa päätöksenteossa eikä muussa vastaavassa henkilöä, yritystä, yhteisöä tai säätiötä koskevan asian käsittelyssä.

Tilastoviranomainen voi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja esimerkiksi tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten taikka toiselle tilastoviranomaiselle sen toimialaan kuuluvan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten.

Tilastoviranomainen päättää tietojen luovuttamisesta ja käyttöoikeuden antamisesta. Luovutettuja tai käyttöoikeuden kautta saatuja tietoja ei saa luovuttaa edelleen, jollei tilastoviranomainen anna tähän lupaa. Tietojen luovuttamisesta tai käyttöoikeuden antamisesta säädetään muutoin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä.

Tietojen, joita tilastoja laativa muu viranomainen on tilastoja varten erikseen kerännyt, luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä. Tilastoja laativa muu viranomainen päättää kuitenkin aina luvan antamisesta.

Edellä kuvatun salassapitovelvollisuuden estämättä tilastoviranomainen voi tuottaa ja antaa julkiseen käyttöön sellaisia tilastotarkoituksiin kerätyistä tiedoista muodostettuja tiedostoja, joista on poistettu tunnistetiedot ja jotka on käsitelty siten, ettei tilastoyksikköä voida tunnistaa suoraan eikä välillisesti. Tilastotarkoituksiin kerättyjä tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla, muussa teknisesti tai sähköisesti käsiteltävässä muodossa, kirjallisesti tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla turvallisella ja luotettavalla tavalla.

3 Tietosuojasetus ja tilastointi

Johdanto-osan perustelukappale 26:

Tietosuojaperiaatteita olisi sovellettava kaikkiin tietoihin, jotka koskevat tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä. Pseudonymisoidut henkilötiedot, jotka voitaisiin yhdistää luonnolliseen henkilöön lisätietoja käyttämällä, olisi katsottava tiedoiksi, jotka koskevat tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä. Jotta voidaan määrittää, onko luonnollinen henkilö tunnistettavissa, olisi otettava huomioon kaikki keinot, joita joko rekisterinpitäjä tai muu henkilö voi kohtuullisen todennäköisesti käyttää mainitun luonnollisen henkilön tunnistamiseen suoraan tai välillisesti, kuten kyseisen henkilön erottaminen muista. Jot-

ta voidaan varmistaa, voidaanko keinoja kohtuullisen todennäköisesti käyttää luonnollisen henkilön tunnistamiseen, olisi otettava huomioon kaikki objektiiviset tekijät, kuten tunnistamisesta aiheutuvat kulut ja tunnistamiseen tarvittava aika sekä käsittelyajankohtana käytettävissä oleva teknologia ja tekninen kehitys. Tietosuojaperiaatteita ei tämän vuoksi pitäisi soveltaa anonyymeihin tietoihin eli tietoihin, jotka eivät liity tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön, tai henkilötietoihin, joiden tunnistettavuus on poistettu siten, ettei rekisteröidyn tunnistaminen ole tai ei ole enää mahdollista. Tämä asetus ei tämän vuoksi koske tällaisten anonyymien, muun muassa tilasto- tai tutkimustarkoituksia varten käytettävien tietojen käsittelyä.

Johdanto-osan perustelukappale 50:

Henkilötietojen käsittely muita tarkoituksia varten kuin niitä tarkoituksia, joita varten henkilötiedot on alun perin kerätty, olisi sallittava vain, jos käsittely sopii yhteen niiden tarkoitusten kanssa, joita varten henkilötiedot on alun perin kerätty. Tällöin henkilötietojen keruun oikeutaneen käsittelyn oikeusperusteen lisäksi ei edellytetä muuta erillistä käsittelyn oikeusperustetta. Jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi, unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan määrittää ja täsmentää tehtävät ja tarkoitukset, joiden myöhempiä käsittelyä olisi pidettävä yhteensopivana ja laillisena. Myöhempi käsittely yleisen edun mukaisiin arkistointitarkoituksiin taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia varten tai tilastollisiin tarkoituksiin olisi katsottava yhteensopiviksi laillisiksi käsittelytoimiksi. Myös unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön tarjoama käsittelyn oikeusperuste henkilötietojen käsittelylle voi muodostaa käsittelyn oikeusperusteen myöhemmälle käsittelylle. Jotta voidaan varmistaa, onko myöhemmän käsittelyn tarkoitus yhteensopiva sen tarkoituksen kanssa, jota varten henkilötiedot alun perin kerättiin, rekisterinpitäjän olisi kaikki alkuperäisen käsittelyn laillisuutta koskevat vaatimukset ensin täytettyään otettava huomioon muun muassa kyseisten tarkoitusten ja suunnitellun myöhemmän käsittelyn tarkoitusten väliset yhteydet, tilanne, jossa henkilötiedot on kerätty, erityisesti myöhempään käsittelyyn liittyvät rekisteröidyn kohtuulliset odotukset, jotka perustuvat hänen ja rekisterinpitäjän väliseen suhteeseen; henkilötietojen luonne; suunnitellun myöhemmän käsittelyn seuraukset rekisteröidyille; ja asianomaisten suojaomien olemassaolo sekä alkuperäisessä että suunnitellussa käsittelyssä.

Johdanto-osan perustelukappale 52:

Henkilötietojen erityisryhmien käsittelykiellosta olisi voitava poiketa myös siinä tapauksessa, että poikkeaminen perustuu unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön ja tapahtuu asianmukaisia suojaomiamia

soveltaen, jotta voidaan suojata henkilötietoja ja muita perusoikeuksia, kun se on perusteltua yleistä etua koskevien syiden vuoksi, joita ovat erityisesti henkilötietojen käsittely työlainsäädännön ja sosiaalista suojelua koskevan lainsäädännön aloilla, eläkkeet mukaan luettuina, terveysturvaa varten, valvonta- ja hälytystarkoituksiin sekä tartuntatautien ja muiden vakavien terveysuhkien estämiseksi tai hallitsemiseksi. Tällainen poikkeus voidaan tehdä terveydenhuoltoon liittyvien syiden vuoksi, muun muassa kansanterveyden ja terveydenhuoltopalvelujen hallinnon alalla, erityisesti laadun ja kustannustehokkuuden takaamiseksi sairausvakuutustoiminnassa etuuksia ja palveluja koskevien vaatimusten käsittelymenettelyssä tai yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten. Tällaisten henkilötietojen käsittely olisi myös sallittava poikkeuksellisesti, jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi oikeudellisessa menettelyssä tai hallinnollisessa tai tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä.

Johdanto-osan perustelukappale 53:

Eryyiseen tietoryhmään kuuluvia, erityissuojelua tarvitsevia henkilötietoja olisi voitava käsitellä vain terveyteen liittyvien syiden perusteella silloin, kun se on tarpeen luonnollisten henkilöiden ja koko yhteiskunnan etua palvelevien tarkoitusten toteuttamiseksi erityisesti terveyden- tai sosiaalihuollon palvelujen ja järjestelmien hallinnon yhteydessä, mukaan lukien hallinnon ja terveydenhuollon kansallisten keskusviranomaisten suorittama tällaisten tietojen käsittely terveydenhuolto- tai sosiaalihuoltojärjestelmän laadunvalvontaa, hallintatietoja ja yleistä kansallista ja paikallista valvontaa varten ja terveydenhuollon tai sosiaalihuollon ja rajatylittävän terveydenhuollon tai terveysturvan jatkuvuuden varmistamiseksi, valvonta- ja hälytystarkoituksiin tai yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten yleisen edun saavuttamiseen tähtäävän unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, sekä kansanterveyden alalla toteutettaviin yleisen edun mukaisiin tutkimuksiin. Näin ollen tässä asetuksessa olisi säädettävä erityisryhmiin kuuluvien terveyttä koskevien henkilötietojen käsittelyn yhdenmukaisista ehdoista erityistarpeiden osalta erityisesti, kun henkilö, jolla on lakisääteinen salassapitovelvollisuus, käsittelee tällaisia tietoja tiettyjä terveyteen liittyviä tarkoituksia varten. Unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä olisi säädettävä erityisistä ja asianmukaisista toimenpiteistä luonnollisten henkilöiden perusoikeuksien ja henkilötietojen suojelemiseksi. Jäsenvaltioiden olisi voitava pitää voimassa tai ottaa käyttöön lisäehtoja, kuten rajoituksia, jotka koskevat geneettisten tietojen, biometrinen tietojen tai terveystietojen käsittelyä. Tämän ei kuitenkaan pitäisi saada vaikeuttaa henkilötietojen vapaata kulkua unionissa niissä tapauksissa, joissa näitä ehtoja sovelletaan kyseisten henkilötietojen rajatylittävään käsittelyyn.

Johdanto-osan perustelukappale 62:

Ei kuitenkaan tarvitse vaatia tietojen antamista silloin kun rekisteröidyllä jo on tämä tieto, kun lainsäädännössä nimenomaisesti säädetään henkilötietojen tallentamisesta tai luovuttamisesta tai kun tietojen toimittaminen rekisteröidylle osoittautuu mahdottomaksi tai vaatisi kohtuuttomia ponnistuksia. Viimeksi mainittu tilanne liittyy erityisesti tapauksiin, jossa käsittely tapahtuu yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten. Tällöin olisi voitava ottaa huomioon rekisteröityjen määrä, tietojen ikä ja mahdollisesti hyväksytyt asianmukaiset suojaustoimet.

Johdanto-osan perustelukappale 65:

Luonnollisella henkilöllä olisi oltava oikeus saada häntä koskevat virheelliset henkilötiedot oikaistuiksi ja oikeus "tulla unohdetuksi", jos tietojen säilyttäminen rikkoo tätä asetusta tai rekisterinpitäjään sovellettavaa unionin oikeutta tai jäsenvaltion lainsäädäntöä. Rekisteröidyllä olisi erityisesti oltava oikeus siihen, että hänen henkilötietonsa poistetaan ja ettei niitä käsitellä sen jälkeen kun henkilötietoja ei enää tarvita niitä tarkoituksia varten, joita varten ne kerättiin tai jota varten niitä muutoin käsiteltiin, tai kun rekisteröity on perunut tietojenkäsittelyä koskevan suostumuksensa tai kun hän on vastustanut henkilötietojensa käsittelyä tai kun hänen henkilötietojensa käsittely ei muutoin ole tämän asetuksen säännösten mukaista. Tämä oikeus tulee kyseeseen erityisesti silloin kun rekisteröity on antanut suostumuksensa lapsena, eikä ole ollut täysin tietoinen tietojenkäsittelyyn liittyvistä riskeistä, ja haluaa myöhemmin poistaa tällaiset tiedot erityisesti internetistä. Rekisteröidyn olisi voitava käyttää tätä oikeutta siitä huolimatta, että hän ei enää ole lapsi. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tulisi kuitenkin olla lainmukaista, jos se on tarpeen sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevan oikeuden käyttämiseksi, lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi, kansanterveyteen liittyvää yleistä etua koskevista syistä, yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia taikka tilastollisia tarkoituksia varten tai oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.

Johdanto-osan perustelukappale 113:

Tiedonsiirrot, joita ei voida pitää toistuvina ja jotka koskevat vain suppeaa rekisteröityjen määrää, voitaisiin myös sallia rekisterinpitäjän pakottavien oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, jos rekisteröidyn edut taikka oikeudet ja vapaudet eivät syrjäytä kyseisiä etuja ja jos rekiste-

rinpitäjä on arvioinut kaikki tällaisiin siirtoihin liittyvät olosuhteet. Rekisterinpitäjän olisi kiinnitettävä erityistä huomiota henkilötietojen luonteeseen sekä ehdotetun käsittelytoimen tai ehdotettujen käsittelytoimien tarkoitukseen ja kestoon sekä tilanteeseen tietojen alkuperämaassa, kolmannessa maassa ja lopullisessa kohdemaassa, ja luonnolisten henkilöiden henkilötietojen käsittelyn yhteydessä näiden perusoikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi toteutettuihin asianmukaisiin suoja toimiin. Tällaisten tiedonsiirtojen olisi oltava mahdollisia ainoastaan marginaalisissa tapauksissa, joihin mikään muu siirtämisperuste ei sovellu. Tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten olisi otettava huomioon tiedon lisäämistä koskevat yhteiskunnan oikeutetut odotukset. Rekisterinpitäjän olisi ilmoitettava tiedonsiirrosta valvontaviranomaiselle ja rekisteröidylle.

Johdanto-osan perustelukappale 156:

Henkilötietojen käsittelyyn yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten olisi sovellettava tämän asetuksen mukaisia rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevia asianmukaisia suoja toimia. Näillä suoja toimilla olisi varmistettava, että on toteutettu tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla taataan etenkin tietojen minimoinnin periaate. Henkilötietojen myöhempi käsittely yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten on tehtävä, jos rekisterinpitäjä on arvioinut, onko kyseiset tarkoitukset mahdollista saavuttaa käsittelemällä tietoja, joiden avulla ei voida tai ei enää voida tunnistaa rekisteröityjä, kunhan asianmukaiset suoja toimet (kuten tietojen pseudonymisointi) on toteutettu. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava asianmukaiset suoja toimet henkilötietojen käsittelylle yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten. Jäsenvaltioille olisi annettava valtuudet vahvistaa erityisin edellytyksin, joihin sovelletaan rekisteröityjä koskevia asianmukaisia suoja toimia, yksityiskohtaisia vaatimuksia ja poikkeuksia, jotka koskevat tietovaatimuksia, oikeuksia oikaista tai poistaa henkilötiedot sekä tulla unohdetuksi, rajoittaa käsittelyä ja siirtää tiedot järjestelmästä toiseen sekä vastustaa tietojenkäsittelyä, kun henkilötietoja käsitellään yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten. Kyseiset edellytykset ja suoja toimet voivat edellyttää erityisiin menettelyihin rekisteröityjen käyttäessä mainittuja oikeuksia, jos tämä on asianmukaista tietyssä käsittelyssä tavoiteltujen tarkoitusten sekä teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden vuoksi, joilla pyritään henkilötietojen käsittelyn minimointiin oikeasuhteisuuden ja tarpeellisuuden periaatteiden nojalla. Henkilötietojen käsittelyssä tieteellisiä tarkoituksia varten olisi myös noudatettava muita asiaan liittyviä lakisääteisiä vaatimuksia, kuten klinisiä kokeita koskevia sääntöjä.

Johdanto-osan perustelukappale 162:

Tätä asetusta olisi sovellettava, jos henkilötietoja käsitellään tilastotarkoituksiin varten. Unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä olisi tässä asetuksessa asetetuissa rajoissa määritettävä tilastotarkoituksiin tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn tilastollinen sisältö, tietoihin pääsyn valvonta ja yksityiskohtaiset vaatimukset sekä asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ja tilastosalaisuuden varmistamiseksi. Tilastollisilla tarkoituksilla tarkoitetaan mitä tahansa henkilötietojen keräämis- ja käsittelytoimenpidettä, joka on tarpeen tilastotutkimuksia varten tai tilastollisten tulosten tuottamiseksi. Näitä tilastollisia tuloksia voidaan käyttää myöhemmin eri tarkoituksiin, kuten tieteellisiin tutkimustarkoituksiin. Tilastollinen tarkoitus pitää sisällään sen, että tilastollisiin tarkoituksiin tehtävän käsittelyn tuloksena ei ole henkilötietoja vaan yhdistelmätietoja ja että tätä tulosta tai näitä tietoja ei hyödynnetä ketään luonnollista henkilöä koskevissa toimenpiteissä tai päätöksissä.

Johdanto-osan perustelukappale 163:

Luottamukselliset tiedot, joita unionin ja kansalliset tilastoviranomaiset keräävät virallisten eurooppalaisten ja kansallisten tilastojen laatimiseksi, olisi suojattava. Euroopan tilastoja olisi kehitettävä, laadittava ja levitettävä SEUT 338 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen tilastollisten periaatteiden mukaisesti, mutta kansallisissa tilastoissa olisi lisäksi noudatettava jäsenvaltion lainsäädäntöä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 223/2009 (16) annetaan yksityiskohtaisempi selvitys eurooppalaisia tilastoja koskevan tilastosalaisuuden suojaamisesta.

5 artiklan 1 kohta:

Henkilötietojen suhteen on noudatettava seuraavia vaatimuksia:

[...]

b) ne on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla; myöhempää käsittelyä yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten ei katsota 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhteensopimattomaksi alkuperäisten tarkoitusten kanssa ("käyttötarkoitussidonnaisuus");

[...]

e) ne on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten; henkilötietoja voidaan säilyttää pidempiä aikoja, jos henkilötietoja käsitellään ainoastaan yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti edellyttäen, että tässä asetuksessa vaaditut asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet on pantu täytäntöön rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ("säilytyksen rajoittaminen");

[...]

9 artikla

1. Sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tai biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on kiellettyä.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta, jos sovelletaan jotakin seuraavista:

[...]

j) käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhtainen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

[...]

14 artiklan 5 kohta:

Edellä olevaa 1–4 kohtaa ei sovelleta, jos ja siltä osin kuin

[...]

b) kyseisten tietojen toimittaminen osoittautuu mahdottomaksi tai vaatisi kohtuutonta vaivaa, erityisesti kun käsittely tapahtuu yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia tai tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia taikka tilastollisia tarkoituksia varten siten, että noudatetaan 89 artiklan 1 kohdassa esitettyjä edellytyksiä ja suojatoimia, tai

niiltä osin kuin tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettu velvollisuus todennäköisesti estää kyseisten yleisen edun mukaisten arkistointitarkoitusten tai tieteellisten ja historiallisten tutkimustarkoitusten taikka tilastollisten tarkoitusten saavuttamisen tai vaikeuttaa sitä suuresti; tällaisissa tapauksissa rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi, mukaan lukien kyseisten tietojen saattaminen julkisesti saataville;

[...]

17 artiklan 3 kohta:

Edellä olevaa 1 ja 2 kohtaa ei sovelleta, jos käsittely on tarpeen

[...]

d) yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti, jos 1 kohdassa tarkoitettu oikeus todennäköisesti estää kyseisen käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti;

[...]

21 artiklan 6 kohta:

Jos henkilötietoja käsitellään tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti, rekisteröidyllä on oikeus henkilökohtaiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella vastustaa häntä itseään koskevien henkilötietojen käsitteilyä, paitsi jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

89 artikla:

1. Yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaan käsittelyyn sovelletaan rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevia asianmukaisia suojaustoimia tämän asetuksen mukaisesti. Näillä suojaustoimilla on varmistettava, että on toteutettu tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla taataan etenkin tietojen minimoinnin periaatteen noudattaminen. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi pseudonymisointi, jos mainitut tarkoitukset voidaan täyttää tällä tavoin. Jos nämä tarkoitukset on mahdollista täyttää käsittelemällä myöhemmin tietoja, minkä johdosta ei ole mahdollista tai ei ole enää mahdollista tunnistaa rekisteröityjä, nämä tarkoitukset on täytettävä tällä tavoin.

2. Kun henkilötietoja käsitellään tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten, unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan säätää poikkeuksista 15, 16, 18 ja 21 artiklassa tarkoitettuihin oikeuksiin, jos sovelletaan tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä ja suojatoimia, siltä osin kuin tällaiset oikeudet todennäköisesti estävät erityisten tarkoitusten saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti ja tällaiset poikkeukset ovat tarpeen näiden tarkoitusten täyttämiseksi.

3. Kun henkilötietoja käsitellään yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia varten, unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä voidaan säätää poikkeuksista 15, 16, 18, 19, 20 ja 21 artiklassa tarkoitettuihin oikeuksiin, jos sovelletaan tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä ja suojatoimia, siltä osin kuin kyseiset oikeudet todennäköisesti estävät erityisten tarkoitusten saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti ja poikkeukset ovat tarpeen näiden tarkoitusten täyttämiseksi.

4. Jos 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä käytetään samanaikaisesti myös muihin tarkoituksiin, poikkeuksia sovelletaan ainoastaan kyseisissä kohdissa mainituissa tarkoituksissa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

4 Kansallinen liikkumavara, tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

4.1 Käsittelyperusta ja liikkumavara

Kuten edellä on esitetty, tulee henkilötietojen käsittelylle olla aina laissa säädetty peruste myös silloin, kun tietoja käsitellään tilastollisia tarkoituksia varten. Käsittelyä näin ollen merkittävästi rajaa henkilötietolain henkilötietojen käsittelyperustaa koskevien säännösten tarkkarajaisuus. Henkilötietojen käsittelyperusta tulee kuitenkin tietosuoja-asetuksen myötä muuttumaan väljemmäksi. Rekisterinpitäjä voi vastaisuudessa käsitellä henkilötietoja yleisen tietosuoja-asetuksen 6(1)(f) artiklan perusteella. Kyseisen kohdan mukaan henkilötietoja voidaan käsitellä rekisterinpitäjän tai kolmannen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi. Ensi kädessä rekisterinpitäjä itse arvioi oikeutetun edun olemassaoloa.

Kun henkilötietoja käsitellään tilastollisissa tarkoituksissa, tietosuoja-asetuksen 89 artiklan 2 kohta antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden poiketa kansallisella lainsäädännöllä eräistä rekisteröidyn oikeuksista (15, 16, 18 ja 21 artiklat) siltä osin kuin tällaiset oikeudet todennäköisesti estävät erityisten tarkoitusten saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti ja tällaiset poikkeukset ovat tarpeen näiden tarkoitusten täyttämiseksi. Lisäksi poikkeaminen edellyttää, että sovelletaan artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä ja suojatoimia. Poikkeusten tulee siis olla tarpeellisia ja perusteltuja, ja lisäksi tulee huomioida edellytysten ja suojatoimien olemassaolo. Liitteessä on kuvattu taulukon muodossa 89 artik-

lan 2 kohdassa tarkoitetut artiklat, joista voidaan säätää poikkeuksia edellä kuvatuin kriteerein (ks. liite).

Lisäksi on mahdollista hyödyntää 23 artiklassa tarkoitettua laajempaa kansallista liikkumavaraa rekisteröidyn oikeuksien rajaamiseksi – tämä mahdollisuus tulee kuitenkin kyseeseen lähinnä tilastointia koskevassa erityislainsäädännössä.

Myös erityisiä tietoryhmiä koskevassa 9 artiklassa viitataan 89 artiklaan. Erityisiä tietoryhmiä koskevan 9 artiklan toisen kohdan j-alakohdan mukaan siinä tarkoitettujen tietojen (ns. arkaluonteisten tietojen) käsittely on sallittua silloin, kun se on tarpeen tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti unionin oikeuden tai ”jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.”

Yleisen tietosuojasetuksen mukaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä olisi asetuksessa asetetuissa rajoissa määritettävä tilastotarkoituksiin tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn tilastollinen sisältö, tietoihin pääsyn valvonta ja yksityiskohtaiset vaatimukset sekä asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ja tilastosalaisuuden varmistamiseksi. Tilastollisilla tarkoituksilla tarkoitetaan yleisen tietosuojasetuksen johdanto-osan mukaan mitä tahansa henkilötietojen keräämis- ja käsittelytoimenpidettä, joka on tarpeen tilastotutkimuksia varten tai tilastollisten tulosten tuottamiseksi. Näitä tilastollisia tuloksia voidaan käyttää myöhemmin eri tarkoituksiin, kuten tieteellisiin tutkimustarkoituksiin. Tilastollinen tarkoitus pitää sisällään sen, että tilastollisiin tarkoituksiin tehtävän käsittelyn tuloksena ei ole henkilötietoja vaan yhdistelmätietoja ja että tätä tulosta tai näitä tietoja ei hyödynnetä ketään luonnollista henkilöä koskevissa toimenpiteissä tai päätöksissä.

On syytä huomata, että henkilötietoja voidaan käsitellä tilastollisia tarkoituksia varten niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla. Näin ollen kansalliseen yleislakiin mahdollisesti sisällytettävä pykälä henkilötietojen käsittelystä tilastointitarkoituksissa tulisi lähtökohtaisesti koskemaan kaikenlaisia rekisterinpitäjiä sikäli kuin erityislainsäädännössä ei toisin ole säädetty.

4.3. Suojatoimenpiteet

Tietosuojasetus jo itsessään sisältää merkittäviä suojatoimenpiteitä. Käsiteltäessä henkilötietoja tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoi-

tuksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten, tulee käsittelyyn soveltaa yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia asianmukaisia suojatoimia.

Muut kuin asetuksesta suoraan seuraavat suojatoimenpiteet ovat tarpeellisia, mikäli päädytään kansallisella lainsäädännöllä rajaamaan rekisteröidyn oikeuksia. Rekisteröidyn oikeuksista ei voida poiketa, ellei vastapainoksi säädetä erityisistä suojatoimenpiteistä. Henkilötietolain 15 §:ää voisi pitää lähtökohtana kansallisessa laissa säädettäville suojatoimenpiteille. On kuitenkin syytä huomata, että yleislakiin ei sisältyisi enää henkilötietolain 15 §:n kaltaista käsittelyperustetta tilastollisia tarkoituksia varten, vaan käsittelyperusteen tulee perustua yleiseen tietosuoja-asetukseen. Jatkotyössä tullaan vielä arvioimaan, ovatko 15 §:n mukaiset suojatoimet riittäviä ottamaan yhtäältä huomioon muuttuneen toimintaympäristön (ml. teknologian ja tietojenkäsittelyn kehitys) ja toisaalta rekisteröityjen suojelu kun heidän oikeuksistaan on tarkoitus joiltain osin poiketa.

Mikäli pitäydyttäisiin henkilötietolain 15 §:n mukaisissa edellytyksissä, rekisteröidyn oikeuksista poikkeaminen 89 artiklan 2 kohdan tarkoittamalla tavalla olisi sallittua silloin, kun

- 1) tilastoa ei voida tuottaa tai sen tarkoituksena olevaa tiedontarvetta toteuttaa ilman henkilötietojen käsittelyä;
- 2) tilaston tuottaminen kuuluu rekisterinpitäjän toimialaan; ja
- 3) tilastorekisteriä käytetään vain tilastollisiin tarkoituksiin eikä siitä luovuteta tietoja siten, että tietty henkilö on niistä tunnistettavissa, ellei tietoja luovuteta julkista tilastoa varten.

Kuitenkin etenkin yllä esitettyjä 2 ja 3 kohdan edellytyksiä on pidetty nykykontekstissa paikoin ongelmallisina.

Jatkotyössä tulee myös pohtia, millaisia lisäedellytyksiä kansallisessa lainsäädännössä tulisi asettaa arkaluonteisten henkilötietojen käsittelylle tilastollisissa tarkoituksissa. Tässä yhteydessä voitaisiin pitää perusteltuna esimerkiksi korostaa rekisterinpitäjän suunnitteluvuorotetta, jolla pyrittäisiin varmistamaan arkaluonteisten tietojen asianmukainen käsittely.

5 Alustava pykäläluonnos

Mikäli pidättäydyttäisiin pitkälti nykytilaa vastaavissa edellytyksissä, yleislakiin sisällytettävä tilastointia koskeva lainkohta voisi kuulua pääpiirteissään seuraavasti:

X § Tilastointi

Käsiteltäessä henkilötietoja tilastollisia tarkoituksia varten, voidaan yleisen tietosuoja-asetuksen 15, 16, 18 ja 21 artiklassa tarkoituksista oikeuksista poiketa sillä edellytyksellä että

1) tilastoa ei voida tuottaa tai sen tarkoituksena olevaa tiedontarvetta toteuttaa ilman henkilötietojen käsittelyä;

2) tilaston tuottaminen kuuluu rekisterinpitäjän toimialaan;

3) tietoja ei luovuteta siten, että tietty henkilö on niistä tunnistettavissa, ellei tietoja luovuteta julkista tilastoa varten; ja

4) rekisterinpitäjä on laatinut tietosuoja-asetuksen 30 artiklassa tarkoitettun selosteen käsittelytoimista.

Käsiteltäessä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklassa tarkoitettuja henkilötietoja 1 momentin mukaisesti, on 1 momentissa säädettyjen edellytysten lisäksi laadittava tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi.

Ehdotuksessa mainitut edellytykset 1–3 vastaavat pitkälti henkilötietolaista tällä hetkellä seuraavia velvoitteita käsiteltäessä henkilötietoja tilastollisia tarkoituksia varten. Edellä 4 kohdassa viitatus selosteen tulisi selvyuden ja yhdenmukaisuuden vuoksi olla vastaava, josta tietosuoja-asetuksen 30 artiklan 1 kohdassa säädetään (seloste käsittelytoimista). Tällöin seloste sisältäisi seuraavat tiedot:

- a) rekisterinpitäjän ja mahdollisen yhteisrekisterinpitäjän, rekisterinpitäjän edustajan ja tietosuojavastaavan nimi ja yhteystiedot;
- b) käsittelyn tarkoitukset;
- c) kuvaus rekisteröityjen ryhmistä ja henkilötietoryhmistä;
- d) henkilötietojen vastaanottajien ryhmät, joille henkilötietoja on luovutettu tai luovutetaan, mukaan lukien kolmansissa maissa tai kansainvälisissä järjestöissä olevat vastaanottajat;
- e) tarvittaessa tiedot henkilötietojen siirtämisestä kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle, mukaan lukien tieto siitä, mikä kolmas maa tai kansainvälinen järjestö on kyseessä, sekä asianmukaisia suojatoimia koskevat asiakirjat, jos kyseessä on 49 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu siirto;
- f) mahdollisuuksien mukaan eri tietoryhmien poistamisen suunnitellut määrääjät;
- g) mahdollisuuksien mukaan yleinen kuvaus 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista teknisistä ja organisatorisista turvatoimista.

Lisäksi yleislakiin ehdotettaneen otettavan henkilötietolain 33 §:ää vastaava pykälä henkilötietojen käsittelyyn osallistuvan vaitiolovelvollisuu-

desta. Tällä, ja tietosuoja-asetuksen sisältämällä tietoturvavelvoitteilla varmistettaisiin tilastollisen käsittelyn luottamuksellisuutta.

On huomattava, että yllä esitettyä kansalliseen yleislakiin sisällytettävää pykälää sovellettaisiin ainoastaan siltä osin, kun on tarkoitus poiketa yleisen tietosuoja-asetuksen 15, 16, 18 ja 21 artiklassa tarkoituksista oikeuksista. Näin ollen mikäli näistä oikeuksista ei ole tarpeen poiketa, eivät myöskään edellä esitetyt lisäedellytykset soveltuisi.